

بخش اول: لشگرکشی اسکندر در آسیای مرکزی (ا.ح.دانی)

بخش دوم: سلوکی‌ها در آسیای مرکزی (پل. برنارد)

- قلمرو یونان در آسیای مرکزی (پ. برنارد)

- پارت (گ.آ. کوشلنکون. پیلپیکو)

- کوچ‌روهای شرق آسیای مرکزی (ن. اشجمتز)

- یوآچی و مهاجرت‌هایشان (ک. انوکی، گ.آ. کوشلنکوز. حیدری)

- سکاها و هند و پارتی‌ها (ب.ن. پوری)

- فرهنگ ناحیه خینجیانگ (مایونگ و ونگ بینکهور)

- نواحی غربی زیر سلطه هسیونگ - نووهن (مایونگ و سون یوتانگ)

در بخش پایانی کتاب نقشه‌های دقیق را مشاهده کرده و پس از آن فهرست اعلام که شامل اسامی مکانها و اشخاص و واژه‌های فنی و تاریخی می‌باشد آمده است. درج کتابنامه اصلی چاپ یونسکو در پایان ترجمه فارسی برای خوانندگان اهمیت کار تحقیقی بسیار عظیمی که این سازمان علمی - فرهنگی جهانی انجام داده است را نمایان می‌سازد. این کتابنامه نشان می‌دهد که برای تهیه هر یک از ده مقاله نوشته شده چه حجم بزرگی از مآخذ معتبر مورد استفاده قرار گرفته و تحقیق وسیع و کاملی صورت گرفته است. چاپ و انتشار کتاب تاریخ تمدنهای آسیای مرکزی به بیان فدربیکو مایور دبیرکل یونسکو در راستای یکی از هدفهایی است که در اساسنامه مؤسسه علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد قید شده و آن ایجاد تفاهم بهتر و کسب اطلاعات صحیح ملتها از یکدیگر است. دانستنی است که جلدهای سوم و چهارم تاریخ تمدنهای آسیای مرکزی نیز از چاپ خارج شده‌اند.

ایران و حوزه جنوبی شوروی سابق

Iran and the Former Soviet South

ادموند هرزیگ؛ ترجمه و تلخیص: کاملیا احتشامی اکبری، تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۵، ۸۸ صفحه.

فروپاشی اتحاد شوروی، ایران را با چالشها و فرصتهای جدیدی مواجه ساخت. از یک طرف، تهدید دیرپای اتحاد جماهیر شوروی از میان رفت و درهای جدیدی برای برقراری تماس نزدیک با آسیای مرکزی و قفقاز گشوده شد؛ این منطقه هشت کشور تازه استقلال یافته را دربر می‌گیرد، که از این تعداد،

شش کشور از اکثریت مسلمان برخوردار است. از جانب دیگر، با سقوط ابرقدرت شوروی، عامل موازنه ابالات متحده، که عمده‌ترین دشمن ایران محسوب می‌شود، حذف شد و احتمال بروز بی‌ثباتی در این کشورها امنیت ایران را مورد تهدید قرار داد. روش برخورد با این وضعیت غیرمترقبه چه بود؟ آیا جمهوری اسلامی ایران می‌بایست از ضعف کشورهای جدیدالتأسیس استفاده می‌نمود، و با صدور انقلاب، جای پای خود برای خود به‌عنوان قدرت منطقه‌ای باز می‌کرد؟ یا اینکه راه همکاری و حسن همجواری را در پیش می‌گرفت؟ کشورهای جدید منطقه، مسکو و غرب، همگی کوچکترین حرکت تهران را در زیر ذره‌بین داشتند.

نوشته بالا بخشی از بینش ادموند هرزیگ محقق ایران‌شناس و مسلط به زبان فارسی که در یک مؤسسه معتبر اروپایی به تحقیق در مورد مسائل آسیای مرکزی و قفقاز اشتغال دارد می‌باشد که در ابتدای کتابش به نام ایران و حوزه جنوبی شوروی سابق آورده است.

در این کتاب چنین استدلال می‌شود که رابطه ایران با حوزه جنوبی شوروی سابق در شعاع منافع واقع‌بینانه - افزایش همکاری‌های بین‌المللی، گشایش راههای جدید همکاری اقتصادی و تجاری، احیای پیوندهای مذهبی و فرهنگی و حفظ رابطه دوستانه با روسیه - شکل گرفته است. در حال حاضر گسترش تدریجی روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با تمامی کشورهای تازه به استقلال رسیده منطقه امکان‌پذیر شده است. آینده و تداوم این روابط تا حد زیادی به تحولات سیاسی و اقتصادی در ایران و روسیه، و همچنین سیر وقایع در حوزه جنوبی شوروی سابق بستگی خواهد داشت.

ادموند هرزیگ محقق ارشد مؤسسه سلطنتی امور بین‌الملل (انگلستان) است. وی هماهنگی پروژه «حوزه جنوبی شوروی سابق» را برعهده دارد. هرزیگ همچنین استاد بخش مطالعات خاورمیانه در دانشگاه منچستر و عضو گروه تحقیق آسیای مرکزی و قفقاز می‌باشد. نویسنده متخصص تاریخ ایران، ماورای قفقاز و تاریخ معاصر ارمنستان است.

کتاب وی در پنج فصل تحت عناوین زیر تدوین و منابع و مأخذ مورد استفاده نیز در پایان ذکر

شده است:

- فصل اول: امیدهای نو، ترسهای نو

- فصل دوم: منافع سیاسی و امنیتی ایران

- فصل سوم: روابط دوجانبه سیاسی

- فصل چهارم: روابط اقتصادی

- فصل پنجم: فرهنگ و مذهب

کتاب ایران و حوزه جنوبی شوروی سابق قطور نیست؛ ولی از محتوایی قوی برخوردار بوده و شرایط عینی وضعیت حادث ناشی از فروپاشی شوروی سابق در رابطه با ایران را بسیار علمی تجزیه و تحلیل می‌نماید. توضیح آنکه ترجمه مزبور خلاصه‌شده متن انگلیسی کتاب آقای هرزیگ می‌باشد.